

J. Pascin

וינוס ואמור

י' פסקין

איבן גול

י' פסקין

פסקין בא ממרחקים: מרומניה, בה גרו אבותיו, ושם מבולגריה, בה נולד בשנת 1885 (בוידין); אך בעצם בא מארץ עוד יותר רחוקה: מארץ האגדות והנביאים. אגב, הוא לא בא בידיים ריקות. בשנת 1905, שנת בואו פריסה, היה רק בן עשרים, אך כבר צייר מפורסם. כי בבואו לוינה, בגיל ה-15, לשם השתלמות בלמודיו, נפלו באקראי רישומים אחדים משלו לידיו של הסופר המפורסם גוסטב מאירינג, וכעבור זמן מה הכניס הלה את פסקין הצעיר כעוזר קבוע של ה-Simplicissimus, משכורת חדשית של ארבע מאות מרק היו לפני המלחמה עושר רב לגבי איש צעיר, ומשום זה עשה פסקין תמיד רושם של איש עשיר. כמרביית הציירים והאמנים מנכר באו, נהפך פסקין אט לאט ובסבלנות, בבתי הקפה הקטנים שבמונפרנס, לפריסאי ויבוא למלא תפקיד במלכות האמנות. ואחרי שמונפרנס נעשה למרכז הציור באירופה, קם פסקין,

לא כל האילוסטריות מתו, לאשרנו. עוד נותר לנו אוצר הגון של כוכבים. אל נא נואש, אחים יקרים. יאנחו הביתנים המזופתים, יחרקו בלמי-המכוניות את קובלנותיהם הנוגות במנהרות הכרך, יצפינו האומללים את דמעתם בקמטי הצללים אשר באבן – אין דבר אשר ימנע את עננת הערב הורודה מלפרות ולהעטות ארגמן את פרורית הגג אשר כצלו יחסה פסקין. פסקין! הן ידעתם למי כוונתי? צייר זה מן המונמרט, האגדי בחייו, החוצה את החיים כמלך אשר אבדה לו עטרתו ובכל זאת נשתמר זיו מלכותו (בנוהג שבעולם הפוך הוא: העטרת עושה את המלך). אך פסקין, כלום איננו כאחד המלכים-המגים שבאו מן המזרח ועל ראשם יפעת כוכב עולה ומאציל חיים? המלכים-המגים יודעים לה, לל נפלאות, ובכל מקום יכירום, גם אם יגורשו ממכורתם וירדו עניים ופרומים בבתי-הנתיבות של העולם הישן ובידם מזודה קלילה, ובה רק כתונת-ליל וכמה ספרי פילוסופיה.

J. Pascin תמונת אשה י. פסקן

אשר אהב מעודו את הניגודים, והתישב במונמרט, בקרבת ככר פיגל, נוכח העכבר המת ולא רחוק ממולין רוג'י. הרבה עושים החיים. אין בודה לפתע את גורל עצמו. פסקן חש לו מפלט בחורשות אחרונות אלו של החינגאות העתיקות, בין הנבלים העדינים והנערות גלויות-הלב.

יש ובמוצאי שבת נראה פסקן כשהוא גולש במורד הרחוב, מוקף משמר כבוד ואחריו תהלוכה של חמשים זוגות. על שער השחור מגבעת-מזהבת. אלא שניכר במנוחתו המלכותית והמחייכת בלבד. פרה גדולה ערך במסעדה לכל דיכפין. האושפיון רובם ככולם זרים לו: הידידים הביאו אתם את ידידי יידידותיהם הקטנות. כל פרצוף יודע צחוק, בורך בואו. ובצר הרקדניות והמסמלות נמצאו ציירים שוידיים צעירים, משוררים, פרופיסורים ממינכן, אילי תעשייה מאמריקה ורבני-בוסר מרומניה. בימים האלה התיר לו פסקן את הלוקסוס הנדיר לשחק שוע רב בנוסח המזרח ודוקא בתקופה בה, מתברגנים אפילו השודדים.

לוקסוס של אגדת הפיות. על אף ההוצאות המטרופות המשך פסקן בכל זאת לגור בדירה צרה, בחדר עבודה משולל נוחיות. האמפיטריון הבזבזן היה נועל את נעליו המרופטות, כי חש שמא תצקנה הנעלים החדשות, לובש את החליפות הישנות ביותר לכל יאבד זמנו לריק אצל החייט. בחיים קצרים אלה הספיק לו זמנו רק להסתגר משך שבועות בחדר עבודתו ולקבל פני רקדניות ורודות אשר באו לאכלס את בדי. אמנותו של פסקן משקפת את חייו. משך כל פעלו הוא מבזבז את עצמו וזורה את אוצרותיו על ימין ועל שמאל ומפור את מאור גאונותו על בדים אשר לא שלימים לעולם ובהשאלו: מה הן התמונות שיבכר בעבודתו? יענה: אלו העתידות לבוא. ליצור הרי זה לדידו לחיות. ובכל שרטוט עפרון, בכל משיחת המכחול

הוא ממשי ונוגע בחיים תוססים, בחיים הנאים, הורודים, המחייכים. כל הנערות היפות של המונמרט באו אליו והביאו לו דורון את שחר חסדיהן. גופה של האשה הוא עולמו. באשה הוא מוצא את כל הבהקות הטבע, את הצחור של ענני הכוקר, את האגמים המנממים עם פריחת עצי הפרי, טפטוף הטל בפרחים. גופה של אשה הוא בשבילו צורתו הקבועה של יפי העולם. אליו חוזרים תמיד הציירים כדי להביע ביתר שלמות את האידיאל האנושי שלנו. בכל 365 או 1001 הנשים אשר העטה אותן אלמות קבע פסקן את צבעם של כל ימות השנה: קטיפת האיזמרדים אשר לתשוקה, גני חבצלת שעל אחת הכתפים, שכרונות מוזהבים של בלורית, שממון אפור אשר ליד שמוטה. כל הרגשות נשמתנו. כל שועת חיינו. ומאז כלום זקוק הוא לחפש הרחק מזה את נופי העולם? כאן ברעית כל לילותיו, באשה המחליפה מדי יום את פניה ולבה הוא חוזר ומוצא את כל הטבע, ואפילו את ומופת לקיומו של אלהים.

ולפיכך מה ערכן של כל התיאוריות לגבי פסקן, כל ההרהורים האמנותיים, כל הפילוסופיות המדעיות המשמשות תכופות מסכה לעקרונות וקפאון חושים של האמן? הוא אינו נכנע אלא לחוקים הבאים מן החיים.

לא, פסקן אינו צייר מודרני: אין הוא רוצה להביע כלום ולא לחשוב כלום. וכי הרהר פעם ב"יפי הדברים? כל

J. Pascin ילדה סינית י. פסקן

J. Pascin

באיי-האוקינוס

י. פסקן

ברם, מסעות מרובים אלה לא הקהו את אהבתו לבדידות ויגון, בשובו למונמרטור, דומה האיש, בן הארבעים, לזה בן העשרים: האמן הנאבק במלאך-אלהים איננו טועם לעולם מן ההתבגרות המהנה את בני התמותה הרגילים. ותוך כדי החג, ממשיך פסקן את חפושיו אחרי הנצחי בקרב "היום" הצנוע ביותר. אך בספות הרעה פתאום, עולה בידו להמלט לדרך יותר רחוקה ויותר קשה מאשר לעבר האוקינוס: הוא מתעופף על כנפי חלום לעבר ארץ ילדותו של העולם. הוא נוטל גליון נייר גדול ומרשם את צאתו של "הבן האובד", ומובילו בין בקתאות והיכלות, ומראה לו את העוני, את היסורים ואת השמחות של עולם קטן זה, וכמו במוצאי שבת הוא עושה זאת למען ידידיו האלמונים במרוצת ימי החג של העבודה, הוא מכבד את ידידיו בתענוגות הנלהבים ביותר וביינות החריפים ביותר. "קורות הבן האובד" רודפים את פסקן, והוא מרשם את כל האפופיאה, ואין ספק שלא יחדל לעולם עד סוף ימיו מלפרש את כל דרגות הרפתקאותיו ולדרשן. ככלות הכל, יתכן מאוד, כי ברישומים הללו, בהם יביע האמן את כל מאוייו והנוחם שבהיותו הוא, דווקא בהם נתן לנו את פרי-ההלולים אשר ליצירתו. הרי זו הוכחה נוספת שאמנותו אנושית היא עד למעמקה ואין להפרידה כלל מחייו של האמן.

מחר, בהאכל עגל המרבק ופניהן של המחוללות הקטנות תקמטנה, שוב יתן פסקן יחידי, זה הבן האובד, אך כל אלה אשר יקראו את תולדותיו במאות הרישומים אשר נתן לנו יבפו מתוך התרגשות. וכלום יש לו לאמן גמול טוב מן הדמעות?
(Yvan Goll „Pascin“ Les Edition G. Crès et Cie, Paris)

החי במעמקים יפה הוא. ושמא קיימות תקופות לגבי האהבה וגוף האשה? הרגשת האושר לאו בת-הפרדה היא ואינה סובלת כל מסכה.

לאשרנו, פסקן איננו בן זמננו; הוא בן התמיד. הוא הגבר אוהב השמש והשאר. הוא הוא רובנס ובושה שלנו. אין ספק, אחרי מות רינואר, הוא הוא הצרפתי ביותר מבין ציירי-זמננו ויורש יאה למאה השמונה עשרה.

ברם, גופות נשיו מאפירות בעגמומית כלשהי. וכי במה מהרהרים כל היצורים הללו שנוצרו על-ידו? מהו הריק, בו נעוצות עיניהן הסתמיות? לא, אין זה נכון כלל, הנערות הללו אינן נהנות כלל! על כל ורדת אהבתם מרחף דוק הנוחם. ובכן, זעקה זו: "יחיו החיים!" איננה תרועת נצחון כלל? אהה: ככלות הכל הרי פסקן הוא יותר רגיש מאשר חושני, בלטפו שד עדין, יתכן כי קול פנימי לוחש בנבכי לבו: "הבל הבלים!"

זולל חיים חיוני וגדול זה איננו מאושר כלל. סובל הוא, ומעונה-ספק. הוא העני בחייו על אף תחושתאות חגנה. הוא גם צנוע כאמן, אם כי הוא שולט במכחול העשיר ביותר בתקופתנו. רבים הם געגועיו. לפרקים, יתקפוהו געגועים למולדת, איזו מולדת? הוא איננו יודע אלא שמוכרח הוא לנסוע ולתעות, והילכך עוזב הוא את מונמרטור ופונה לאלג'יר או לגרמניה. ובגבור הקדחת, ירד באניה ההולכת לאמריקה, וילך לחפש את אחיו מני דורות בברונקס או במרחקי מכסיקה. ממסעותיו הוא מביא רישומים בעלי און רב, המוכיחים כי עפרונו מסוגל להיות מנתח או גם אירוני; רשתית עינו המופלאה קולטת את עובדות החיים החיצוניים אף כי הן מעולפות דוק נפשי.